

# STEGELHJUL

## — tar till var äranet gamla spelmanns

Medlemmarna i "Stegelhjulet" frv Per Furå, säckpipa, Christina Frohm, stråklarpa, Marianne Furå, fiol och Anders Eklundh, hummel.

**GNESTA:** Sörmland är ett strå vassare än Dalarna på mer än ett sätt. Inte minst när det gäller rikedomerna på gamla spelmannslåtar. I Sörmland har man haft turen att ha många upp-tecknare, vilket gjort att det finns oerhört mycket bevarat — en låtskatt med så stor bredd, att dalmusiken faktiskt ligger ett steg efter.

En musikgrupp, som har stor glädje av alla de gamla bevarade spelmannslåtarna från Sörmland, är "Stegelhjulet", fyra riksspelmän, varav tre Gnestabor, med en stor repertoar av äldre dansmusik sådan den spelades till och med 1700-talet.

Signifikativt för gruppen är att man spelar på ålderdomliga instrument, från medeltiden och framåt — mungiga, hum-

mel, säckpipa, silverbasnyckelharpa och fiol.

Medlemmarna samlas minst en gång i veckan och tränar, antingen i Gnesta eller Stockholm. Marianne och Per Furå, bosatta i Gnesta, Christina Frohm, uppvuxen i Gnesta, numera Solnabo, och Anders Eklundh, Solna, har spelat tillsammans sedan 1978.

De kallar sig "Stegelhjulet", något som för tankarna till medeltida tortyr och dödsstraff. Ett hjul, med den dömdes kropp, uppsatt på en påle till allmänt beskådande. Varför just "Stegelhjulet?"

— Det kom till mest på skoj, ett hugskott. Vi är tveksamma till om vi verkligen vill permanenta namnet. Det har väl mer blivit ett arbetsnamn med tanke på att vi spelar på ålderdomliga instrument. De ger litet av den medeltidsstämning man upplever i 1500-talsmålaren Brueghels verk, där man ofta ser de här instrumenten liksom stegelhjulet, förklarar de.

### Medeltidsinstrument

Mungiga — det spelade man på redan på vikingatiden. Hummel, ett stränginstrument, fanns säkert och belagt, på 1500-talet. Det är idag ett nästan helt bortglömt instrument — det finns bara ett 10-tal i landet. Säckpipan är också mycket gammal. Från 1300-talet har den funnits i Sverige, bla just i Sörmland. Det vittnar bla en målning i Lids kyrka om.

Målningen gjordes på 1400-talet men är idag överkalkad. Fiolen kom först i slutet av 1600-talet till Sverige. Silverbasharpan kom på 1830-talet och är ett helsvenskt instrument.

Den musik gruppen spelar är mest danslåtar. Dvs inte folkdansmusik i vanlig mening.

— Vi spelar helt enkelt gammal dansmusik — med tonvikt på gammal — som gemene man kan dansa efter. Vår repertoar består kanske mest av polskor, schottis, långdans, hambo, vals, gubbstöt, polketter m m berättar de.

### Medverkar i TV

Den här speciella typen av folkmusik, som alltså är betydligt äldre än vad man vanligtvis tänker på i samband med folkdans och folkmusik, har fått vind i seglen på senare år. Från 1960-talet har intresset för den här musiken stadigt ökat. Spelmansstämmorna har gjort sitt till, liksom mängden nyckelharpsbyggen. På Musikhögskolan har också numera en folkmusikpedagogiklinje inrättats.

Det händer att gruppen spelar på bröllop, man har spelat på Konserthuset och på dans-tillställningar över hela landet. I höst kommer ett TV-program, där gruppen medverkar. Programmet heter "Säckpipan i Sverige".

— Gnesta är ett mycket bra ställe att bo på, Sörmland har mycket gamla spelmannstraditioner och låtskatten är enorm. Det finns praktiskt taget hur mycket som helst. Låtrikedomen är kanske större än till och med Dalarnas, som ju ofta framhävs i spelmannsammanhang. Dalmusiken har inte

## SÖBERG & SÖDERSTRÖM RÖR AB

### LÖRDAGSÖPPET

i våra butiker i

## GNESTA VAGNHÄRAD

Gnesta  
V. Storgatan 41  
0158/109 03

Vagnhärad  
Fabriksvägen 5  
0156/110 10

Järna  
(ej butik)  
0755/731 90